Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (piata komora)

zo 14. mája 2020*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Migrujúci pracovníci – Sociálne zabezpečenie – Nariadenie (EHS) č. 1408/71 – Uplatniteľné právne predpisy – Článok 14 bod 1 písm. a) a článok 14 bod 2 písm. b) – Nariadenie (ES) č. 883/2004 – Článok 12 ods. 1 – Článok 13 ods. 1 písm. a) – Vyslaní pracovníci – Pracovníci vykonávajúci činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch – Nariadenie (EHS) č. 574/72 – Článok 11 ods. 1 písm. a) – Článok 12a bod 2 písm. a) a článok 12a bod 4 písm. a) – Nariadenie (ES) č. 987/2009 – Článok 19 ods. 2 – Potvrdenia E 101 a A 1 – Záväzný účinok – Pôsobnosť – Sociálne zabezpečenie – Pracovné právo“

Vo veci C-17/19,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Cour de cassation (Kasačný súd, Francúzsko) z 8. januára 2019 a doručený Súdnemu dvoru 10. januára 2019, ktorý súvisí s trestným konaním proti:

Bouygues travaux publics,

Elco construct Bucarest,

Welbond armatures,

SÚDNY DVOR (piata komora),

v zložení: predseda piatej komory E. Regan (spravodajca), sudcovia I. Jarukaitis, E. Juhász, M. Ilešič a C. Lycourgos,

generálny advokát: P. Pikamäe,

tajomníčka: V. Giacobbo, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 23. januára 2020,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– Bouygues travaux publics, v zastúpení: P. Spinosi a V. Steinberg, avocats,

– Elco construct Bucarest, v zastúpení: M. Bodin a U. Candas, avocats,

– Welbond armatures, v zastúpení: J.-J. Gatineau, avocat,

– francúzska vláda, v zastúpení: pôvodne E. de Moustier, A. Daly, R. Coesme, A. Ferrand a D. Colas, neskôr E. de Moustier, A. Daly, R. Coesme a A. Ferrand, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: francúzština.

– česká vláda, v zastúpení: M. Smolek, J. Pavliš, J. Vláčil a L. Dvořáková, splnomocnení zástupcovia,

– poľská vláda, v zastúpení: B. Majczyna, splnomocnený zástupca,

– Európska komisia, v zastúpení: M. Van Hoof, B.-R. Killmann a D. Martin, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 11 nariadenia Rady (EHS) č. 574/72 z 21. marca 1972, ktorým sa stanovuje postup pri vykonávaní nariadenia (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 74, 1972, s. 1; Mim. vyd. 05/001, s. 83), v znení zmenenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996 (Ú. v. ES L 28, 1997, s. 1; Mim. vyd. 05/003, s. 3), zmeneným nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 647/2005 z 13. apríla 2005 (Ú. v. EÚ L 117, 2005, s. 1; ďalej len „nariadenie č. 574/72“), a článku 19 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 284, 2009, s. 1).

2 Tento návrh bol predložený v rámci trestného konania vedeného proti spoločnostiam Bouygues travaux publics (ďalej len „Bouygues“), Elco construct Bucarest (ďalej len „Elco“) a Welbond armatures (ďalej len „Welbond“) z dôvodu nedeklarovanej práce a nedovoleného požičiavania pracovnej sily.

Právny rámec

Právo Únie

Nariadenie č. 1408/71

3 Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení zmenenom a aktualizovanom nariadením č. 118/97, zmeneným nariadením Rady (ES) č. 1606/98 z 29. júna 1998 (Ú. v. ES L 209, 1998, s. 1; Mim. vyd. 05/003, s. 308) (ďalej len „nariadenie č. 1408/71“), obsahovalo hlavu I s názvom „Všeobecné ustanovenia“, v ktorej článok 1 s názvom „Definície“ stanovoval:

„Na účely tohto nariadenia:

…

j) ‚právne predpisy‘ znamenajú zákony, nariadenia a iné právne predpisy, ako aj ostatné súčasné a budúce ustanovenia na vykonanie opatrení každého členského štátu, vzťahujúce sa na časti a systémy sociálneho zabezpečenia upravené článkom 4 ods. 1 a 2 alebo na osobitné nepríspevkové dávky uvedené v článku 4 ods. 2a.

…“

4 Podľa článku 4 v tej istej hlave nariadenia č. 1408/71, nazvaného „Vecná pôsobnosť“:

„1. Toto nariadenie sa vzťahuje na všetky právne predpisy, ktoré sa týkajú týchto častí sociálneho zabezpečenia:

a) nemocenské dávky a dávky v materstve;

b) dávky v invalidite vrátane tých, ktoré sú určené na udržanie alebo zlepšenie zárobkovej schopnosti;

c) dávky v starobe;

d) pozostalostné dávky;

e) dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania;

f) podpora pri úmrtí;

g) dávky v nezamestnanosti;

h) rodinné dávky.

2. Toto nariadenie sa vzťahuje na všetky všeobecné a osobitné systémy sociálneho zabezpečenia, či už príspevkové alebo nepríspevkové, a systémy týkajúce sa právnej zodpovednosti zamestnávateľa alebo vlastníka lode v súvislosti s dávkami uvedenými v odseku 1.

…“

5 Články 13 a 14 tohto nariadenia sa nachádzali v jeho hlave II, nazvanej „Určenie príslušnosti právnych predpisov“.

6 Článok 13 tohto nariadenia s názvom „Všeobecné pravidlá“ stanovoval:

„1. Pokiaľ v článkoch 14c a 14f nie je ustanovené inak, osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s ustanoveniami tejto hlavy.

2. Pokiaľ článok[y] 14 až 17 neustanovujú inak:

a) na osobu zamestnanú na území jedného členského štátu sa vzťahujú právne predpisy tohto štátu dokonca aj vtedy, ak má bydlisko na území iného členského štátu, alebo ak sa sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo jednotlivca, ktorý ju zamestnáva, nachádza na území iného členského štátu;

…“

7 Článok 14 uvedeného nariadenia s názvom „Osobitné pravidlá, ktoré sa vzťahujú na osoby vykonávajúce závislú činnosť, okrem námorníkov“, stanovoval:

„Článok 13 ods. 2 písm. a) sa uplatňuje s nasledujúcimi výnimkami a výhradami:

1) a) Osoba, ktorá je zamestnaná na území členského štátu podnikom, pre ktorý zvyčajne pracuje, a ktorá je vyslaná týmto podnikom na územie iného členského štátu, aby tam vykonávala prácu pre tento podnik, naďalej podlieha právnym predpisom prvého členského štátu za predpokladu, že predpokladané trvanie tejto práce neprekročí 12 mesiacov a že nie je vyslaná s cieľom, aby nahradila inú osobu, ktorá ukončila dobu svojho vyslania;

…

2) Osoba, ktorá je obvykle zamestnaná na území dvoch alebo viacerých členských štátov, podlieha právnym predpisom, ktoré sú takto určené:

…

b) Osoba iná, než uvedená pod písm. a), podlieha:
i) právnym predpisom členského štátu, na území ktorého má bydlisko, ak vykonáva svoju činnosť čiastočne na tomto území alebo pre viaceré podniky alebo viacerých zamestnávateľov, ktorí majú svoje sídla alebo miesta podnikania na území rôznych členských štáto[v];
ii) právnym predpisom členského štátu, na území ktorého sa nachádza sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo fyzickej osoby, ktorý ju zamestnáva, ak nemá bydlisko na území žiadneho členského štátu, kde vykonáva svoju činnosť.

…“

Nariadenie č. 883/2004

8 Nariadenie č. 1408/71 bolo zrušené a nahradené od 1. mája 2010 nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 166, 2004, s. 1; Mim. vyd. 05/005, s. 72), ktoré bolo zmenené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 465/2012 z 22. mája 2012 (Ú. v. EÚ L 149, 2012, s. 4) (ďalej len „nariadenie č. 883/2004“).

9 Článok 1 písm. j) a článok 4 ods. 1 nariadenia č. 1408/71 boli nahradené článkom 1 písm. l) a článkom 3 ods. 1 nariadenia č. 883/2004, ktorých ustanovenia sú v podstate rovnaké.

10 Článok 13 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71 bol v podstate nahradený článkom 11 ods. 3 písm. a) nariadenia č. 883/2004, ktorý stanovuje, že „s výhradou článkov 12 až 16… osoba vykonávajúca činnosť ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba v členskom štáte podlieha právnym predpisom tohto členského štátu“.

11 Článok 14 bod 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 bol v podstate nahradený článkom 12 ods. 1 nariadenia č. 883/2004, ktorý stanovuje, že „osoba, ktorá ako zamestnanec vykonáva v členskom štáte činnosť v mene zamestnávateľa, ktorý tam zvyčajne vykonáva svoju činnosť a ktorá je svojim zamestnávateľom vyslaná do iného členského štátu, aby tam vykonávala prácu v mene zamestnávateľa, naďalej podlieha právnym predpisom prvého členského štátu za predpokladu, že očakávané trvanie takejto práce nepresahuje 24 mesiacov a že táto osoba tam nie je vyslaná, aby nahradila inú osobu“.

12 Článok 14 bod 2 písm. b) nariadenia č. 1408/71 bol v podstate nahradený článkom 13 ods. 1 nariadenia č. 883/2004, ktorý stanovuje:

„Osoba, ktorá ako zamestnanec zvyčajne vykonáva činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, podlieha:

a) právnym predpisom členského štátu bydliska, ak podstatnú časť svojej činnosti vykonáva v tomto členskom štáte, alebo

b) ak nevykonáva podstatnú časť svojej činnosti v členskom štáte bydliska:

…“

Nariadenie č. 574/72

13 Hlava III nariadenia č. 574/72, nazvaná „Vykonávanie ustanovení nariadenia na určenie uplatniteľných právnych predpisov“, stanovovala predovšetkým postup pri vykonávaní článkov 13 až 14 nariadenia č. 1408/71.

14 Konkrétne článok 11 ods. 1 písm. a), ako aj článok 12a bod 2 písm. a) a článok 12a bod 4 písm. a) nariadenia č. 574/72 stanovovali, že v prípadoch uvedených najmä v článku 14 bode 1 písm. a) a článku 14 bode 2 písm. b) nariadenia č. 1408/71 inštitúcia určená príslušným úradom členského štátu, ktorého právne prepisy aj naďalej zostali uplatniteľné, bola povinná vydať osvedčenie (ďalej len „potvrdenie E 101“), v ktorom sa uvádza, že daný zamestnanec aj naďalej podlieha uvedeným právnym predpisom.

Nariadenie č. 987/2009

15 Nariadenie č. 574/72 bolo od 1. mája 2010 zrušené a nahradené nariadením č. 987/2009.

16 Podľa článku 5 ods. 1 nariadenia č. 987/2009:

„Dokumenty vydané inštitúciou členského štátu, ktoré osvedčujú situáciu osoby na účely uplatnenia základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia, ako aj podporné doklady, na základe ktorých boli dokumenty vydané, uznávajú inštitúcie iných členských štátov, pokiaľ ich členský štát, v ktorom boli vydané, nezrušil ani nevyhlásil za neplatné.“

17 Článok 19 ods. 2 nariadenia č. 987/2009, ktorý čiastočne nahradil článok 11 ods. 1 písm. a), ako aj článok 12a bod 2 písm. a) a článok 12a bod 4 písm. a) nariadenia č. 574/72, stanovuje, že: „príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy sú uplatniteľné podľa hlavy II… nariadenia [č. 883/2004], na požiadanie dotknutej osoby alebo zamestnávateľa poskytne osvedčenie, že tieto právne predpisy sú uplatniteľné, prípadne uvedie, dokedy a za akých podmienok sú uplatniteľné“. Toto osvedčenie sa vydá vo forme potvrdenia (ďalej len „potvrdenie A 1“).

Francúzske právo

18 Článok L. 1221-1 code du travail (Zákonník práce) v znení uplatniteľnom vo veci samej stanovoval:

„Zamestnanec môže byť prijatý do pracovného pomeru až po menovitom prihlásení zamestnávateľom na orgánoch sociálneho zabezpečenia určených na tento účel.

Zamestnávateľ vykoná toto prihlásenie na všetkých pracovných miestach, na ktorých sú zamestnanci zamestnaní.“

19 Článok L. 8211-1 tohto zákonníka stanovoval:

„Za nezákonnú prácu sa za podmienok stanovených v tejto hlave považujú tieto protiprávne konania:

1° Nedeklarovaná práca;

…

3° Protiprávne požičiavanie pracovnej sily;

…“

20 Článok L. 8221-1 uvedeného zákonníka stanovoval:

„Zakazuje sa:

1° Čiastočne alebo úplne nedeklarovaná práca, definovaná a vykonávaná za podmienok stanovených v článkoch L. 8221-3 a L. 8221-5;

2° Reklama, ktorá akýmikoľvek prostriedkami a s úplnou znalosťou veci podporuje nedeklarovanú prácu;

3° Vedomé využívanie služieb osoby, ktorá vykonáva nedeklarovanú prácu, a to priamo alebo prostredníctvom sprostredkujúcej osoby.“

21 Článok L. 8221-3 tohto zákonníka stanovuje:

„Za nedeklarovanú prácu sa považuje zastieraná činnosť, výroba, spracovanie, oprava alebo poskytovanie služieb alebo obchodnej činnosti na účely dosiahnutia zisku, ktorej sa dopustí každý, kto si úmyselne nesplní svoje povinnosti:

…

2° alebo nepodá prihlásenia na orgánoch sociálneho zabezpečenia alebo daňových orgánoch na základe platných právnych predpisov. …;

…“

22 Článok L. 8221-5 Zákonníka práce stanovuje:

„Za nedeklarovanú prácu sa považuje zastieranie zamestnania, pokiaľ sa zamestnávateľ:

1° úmyselne vyhýba splneniu formalít stanovených v článku L. 1221-10 týkajúcich sa prihlásenia pred prijatím do zamestnania;

…

3° alebo na orgánoch zodpovedných za výber príspevkov na sociálne zabezpečenie nepodá prihlásenia týkajúce sa miezd alebo z nich vypočítaných príspevkov na sociálne zabezpečenie.“

23 V období od 18. júna 2011 do 10. augusta 2016 bolo toto posledné uvedené ustanovenie formulované takto:

„3° alebo sa úmyselne vyhýba prihláseniam týkajúcim sa miezd alebo z nich vypočítaných príspevkov na sociálne zabezpečenie na orgánoch zodpovedných za výber príspevkov na sociálne zabezpečenie alebo daňových orgánoch podľa právnych predpisov“.

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

24 Po tom, čo boli spoločnosti Bouygues, so sídlom vo Francúzsku, pridelené verejné zákazky na výstavbu jadrového reaktora novej generácie, tzv. „EPR“ tlakovodného reaktora, vo Flamanville (Francúzsko), na vykonanie týchto zákaziek založila táto spoločnosť spolu s ďalšími dvoma podnikmi holdingovú spoločnosť, ktorá ich ďalej pridelila hospodárskemu záujmovému zoskupeniu, ktoré sa skladalo okrem iného zo spoločnosti Welbond, takisto so sídlom vo Francúzsku. Toto zoskupenie využívalo jednak subdodávateľov, vrátane spoločnosti Elco, spoločnosti so sídlom v Rumunsku, a jednak spoločnosti Atlanco Ltd, spoločnosti pre dočasné zamestnávanie so sídlom v Írsku, ktorá má dcérsku spoločnosť na Cypre a kanceláriu v Poľsku.

25 Po upozornení na podmienky ubytovania zahraničných pracovníkov, štrajku poľských dočasných zamestnancov z dôvodu neexistencie alebo nedostatočnosti systému sociálneho zabezpečenia v prípade úrazu, a po odhalení viac ako stovky neohlásených pracovných úrazov a vyšetrovaní vedenom zo strany Autorité de sûreté nucléaire (Úrad pre jadrovú bezpečnosť) a následne polície, boli spoločnosti Bouygues, Welbond a Elco stíhané za skutky, ku ktorým došlo v období od júna 2008 do októbra 2012, okrem iného za nedeklarovanú prácu a nezákonné požičiavanie pracovníkov, pokiaľ ide o prvé dve spoločnosti a nedeklarovanú prácu, pokiaľ ide o tretiu spoločnosť.

26 Rozsudkom z 20. marca 2017 Cour d’appel de Caen (Odvolací súd Caen, Francúzsko), ktorý čiastočne potvrdil rozsudok, ktorý 7. júla 2015 vydal trestný senát Tribunal d’instance de Cherbourg (Súd prvého stupňa Cherburg, Francúzsko), rozhodol, pokiaľ ide o Elco, že táto spoločnosť sa dopustila trestného činu nedeklarovanej práce z dôvodu, že menovite neprihlásila zamestnancov pred prijatím do zamestnania a nepodala prihlásenia týkajúce sa miezd a príspevkov na sociálne zabezpečenie na orgánoch zodpovedných za výber príspevkov na sociálne zabezpečenie. Uvedený súd totiž zastával názor, že Elco vykonávala obvyklú, stálu a nepretržitú činnosť vo Francúzsku, v dôsledku čoho sa nemohla odvolávať na právne prepisy týkajúce sa vyslania. V tejto súvislosti konštatoval, že veľká väčšina dotknutých pracovníkov bola zamestnaná spoločnosťou Elco s jediným cieľom ich vyslania do Francúzska niekoľko dní pred týmto vyslaním, pričom väčšina z nich nepracovala pre túto spoločnosť alebo pre ňu pracovala len krátko, že činnosť spoločnosti Elco v Rumunsku sa stala doplnkovou vo vzťahu k jej činnosti vo Francúzsku, že administratívne záležitosti dotknutých pracovníkov neboli v Rumunsku zabezpečené a niektoré vyslania trvali viac ako 24 mesiacov.

27 Pokiaľ ide o spoločnosti Bouygues a Welbond, Odvolací súd Caen dospel k záveru, že sa dopustili trestných činov nedeklarovanej práce, pokiaľ ide o zamestnancov poskytnutých spoločnosťou Atlanco, a nezákonného požičiavania pracovnej sily. V tejto súvislosti uvedený súd konštatoval, že spoločnosti Bouygues a Welbond prostredníctvom cyperskej dcérskej spoločnosti Atlanco a kancelárie tejto dcérskej spoločnosti v Poľsku zamestnávali poľských dočasných pracovníkov a nechali ich podpísať zmluvu vyhotovenú v gréčtine s cieľom poskytnúť ich francúzskym spoločnostiam prostredníctvom dvoch zamestnancov uvedenej dcérskej spoločnosti so sídlom v Dubline (Írsko) a pracujúcich vo Francúzsku. Uvedený súd ďalej uviedol, že tá istá dcérska spoločnosť nebola zapísaná do obchodného registra vo Francúzsku a že nevykonávala žiadnu činnosť ani na Cypre, ani v Poľsku. Napokon konštatoval, že Bouygues a Welbond síce nepochybne požiadali Atlanco o dokumenty týkajúce sa poľských dočasných pracovníkov nachádzajúcich sa na pracovisku Flamanville, najmä o potvrdenia E 101 a A 1, ale tieto spoločnosti naďalej zamestnávali týchto pracovníkov bez toho, aby nadobudli všetky dokumenty.

28 Bouygues, Elco a Welbond podali na Cour de cassation (Kasačný súd, Francúzsko) odvolanie proti rozsudku Cour d'appel de Caen (Odvolací súd Caen) z 20. marca 2017, pričom okrem iného tvrdili, že tento súd nezohľadnil účinky potvrdení E 101 a A 1, ktoré boli vydané dotknutým pracovníkom.

29 Podľa vnútroštátneho súdu z rozsudkov z 27. apríla 2017, A-Rosa Flussschiff (C-620/15, EU:C:2017:309), a zo 6. februára 2018, Altun a i. (C-359/16, EU:C:2018:63), vyplýva, že pokiaľ vnútroštátny súd prejednáva trestnú vec týkajúcu sa trestného činu nedeklarovanej práce z dôvodu nepredloženia potvrdení orgánom sociálneho zabezpečenia a pokiaľ trestne stíhaná osoba predložila potvrdenie E 101, teraz A 1, týkajúce sa dotknutých pracovníkov, vydané na základe článku 14 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71, môže po kontradiktórnom prejednaní odmietnuť tieto potvrdenia, iba ak na základe preskúmania konkrétnych dôkazov získaných počas vyšetrovania, z ktorých vyplýva, že potvrdenia boli podvodne získané alebo uplatnené a že vydávajúca inštitúcia to v primeranom čase nezohľadnila, konštatuje, že ide o podvod, ktorého objektívny prvok spočíva v nedodržaní podmienok stanovených v citovanom ustanovení a ktorého subjektívny prvok spočíva v úmysle stíhanej osoby obísť alebo vyhnúť sa podmienkam vydania tohto potvrdenia s cieľom získať výhodu, ktorá je s tým spojená.

30 Uvedený súd však uvádza, že v prejednávanej veci sú zamestnávatelia stíhaní z dôvodu nedeklarovanej práce za to, že nepodali nielen prihlásenia týkajúce sa miezd a príspevkov na sociálne zabezpečenie na orgánoch zodpovedných za výber príspevkov a príspevkov na sociálne zabezpečenie, ale aj menovité prihlásenia, ktoré predchádzajú prijatiu zamestnancov do zamestnania, najmä na základe článkov L. 8221-3 a L. 8221-5 Zákonníka práce, zatiaľ čo dve spoločnosti, Bouygues a Welbond, sú stíhané v súvislosti s nedeklarovanou prácou, pokiaľ ide o zamestnancov zamestnaných spoločnosťou, ktorej sa vytýkalo nesplnenie tých istých povinností, okrem iného na základe článku L. 8221-1 tohto zákonníka.

31 Podľa vnútroštátneho súdu teda vzniká otázka, či sa účinky spojené s potvrdeniami E 101 a A 1 vydanými v prejednávanej veci na základe článku 14 bodu 1 písm. a) a článku 14 bodu 2 písm. b) nariadenia č. 1408/71, ako aj článku 13 ods. 1 nariadenia č. 883/2004, pokiaľ ide o určenie uplatniteľného práva na systém sociálneho zabezpečenia a prihlásenia zamestnávateľa na orgánoch sociálnej ochrany, majú vzťahovať na určenie uplatniteľného práva, pokiaľ ide o pracovné právo a povinnosti, ktoré zamestnávateľovi vyplývajú z uplatnenia pracovného práva štátu, v ktorom zamestnanci, ktorých sa potvrdenia týkajú, vykonávajú svoju prácu, najmä prihlásenia, ktoré musí zamestnávateľ vykonať pred prijatím týchto zamestnancov do zamestnania.

32 Za týchto podmienok Cour de cassation (Kasačný súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Majú sa článok 11 nariadenia [č. 574/72] a [článok] 19 nariadenia [č. 987/2009] vykladať v tom zmysle, že potvrdenie E 101 vydané inštitúciou určenou príslušným orgánom členského štátu na základe článku 14 [bodu] 1 a [článku 14 bodu] 2 písm. b) nariadenia č. 1408/71…, alebo [potvrdenie] A 1 vydané na základe článku 13 ods. 1 nariadenia č. 883/2004…, je záväzné pre súdy členského štátu, v ktorom sa vykonáva práca, na účely určenia uplatniteľného práva nielen v systéme sociálneho zabezpečenia, ale tiež v pracovnom práve, pokiaľ táto právna úprava definuje povinnosti zamestnávateľov a práva zamestnancov tak, že po kontradiktórnom prejednaní môžu súdy odmietnuť tieto potvrdenia, iba ak na základe preskúmania konkrétnych dôkazov získaných počas vyšetrovania, z ktorých vyplýva, že tieto potvrdenia boli podvodne získané alebo uplatnené a že to vydávajúca inštitúcia v primeranom časovom období nezohľadnila, tieto súdy konštatujú, že ide o podvod, ktorého objektívny prvok spočíva v nedodržaní podmienok stanovených v jednom z citovaných ustanovení nariadení [č. 574/72] a [č. 987/2009] a ktorého subjektívny prvok spočíva v úmysle stíhanej osoby obísť alebo vyhnúť sa podmienkam vydania tohto potvrdenia, s cieľom získať výhodu, ktorá je s tým spojená?“

O prejudiciálnej otázke

33 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 11 ods. 1 písm. a), článok 12a bod 2 písm. a) a článok 12a bod 4 písm. a) nariadenia č. 574/72, ako aj článok 19 ods. 2 nariadenia č. 987/2009 vykladať v tom zmysle, že potvrdenie E 101 vydané príslušnou inštitúciou členského štátu na základe článku 14 bodu 1 písm. a) alebo článku 14 bodu 2 písm. b) nariadenia č. 1408/71 pre zamestnancov vykonávajúcich svoje činnosti na území iného členského štátu, a potvrdenie A 1 vydané takým zamestnancom touto inštitúciou na základe článku 12 ods. 1 alebo článku 13 ods. 1 nariadenia č. 883/2004, sú pre súdy tohto posledného uvedeného členského štátu záväzné nielen v oblasti sociálneho zabezpečenia, ale aj v oblasti pracovného práva.

34 Z informácií, ktoré má Súdny dvor k dispozícii, vyplýva, že táto otázka je položená v kontexte trestného stíhania, ktoré sa začalo najmä z dôvodu nedeklarovanej práce proti zamestnávateľom, ktorí v období od roku 2008 do roku 2012 využívali na francúzskom území pracovníkov, na ktorých sa vzťahovali potvrdenia E 101 alebo A 1 vydané v závislosti od konkrétneho prípadu z dôvodu vyslania pracovníkov alebo výkonu závislej činnosti vo viacerých členských štátoch bez toho, aby títo zamestnávatelia podali na príslušných francúzskych orgánoch predchádzajúce prihlásenie pred prijatím do zamestnania podľa Zákonníka práce.

35 Vnútroštátny súd sa tak zamýšľa nad vplyvom týchto potvrdení na takúto povinnosť predchádzajúceho prihlásenia, a teda nad významom týchto potvrdení, pokiaľ ide o uplatnenie právnych predpisov hostiteľského členského štátu v oblasti pracovného práva na dotknutých zamestnancov, pričom táto otázka vychádza z predpokladu, že tieto potvrdenia sú platné.

36 Na úvod treba uviesť, že vzhľadom na to, že nariadenia č. 1408/71 a 574/72 boli od 1. mája 2010 nahradené nariadením č. 883/2004 a nariadením č. 987/2009, možno každé z týchto nariadení, ako správne konštatoval uvedený súd, uplatniť vo veci samej. Okrem toho potvrdenie E 101, stanovené nariadením č. 574/72, predchádzalo potvrdeniu A 1, stanovenému nariadením č. 987/2009, a ustanovenia týkajúce sa vydania potvrdenia E 101, a to najmä článok 11 ods. 1 písm. a) a bod 2 písm. a) a článok 12a bod 2 písm. a) a bod 4 písm. a) nariadenia č. 574/72, boli čiastočne nahradené článkom 19 ods. 2 nariadenia č. 987/2009, ktorý stanovuje vydanie potvrdenia A 1. Okrem toho bod 1 písm. a) a bod 2 písm. b) článku 14 nariadenia č. 1408/71 boli v podstate nahradené článkom 12 ods. 1 a článkom 13 ods. 1 nariadenia č. 883/2004.

37 Treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora je účelom potvrdení E 101 a A 1, podľa vzoru hmotnoprávnej úpravy stanovenej v článku 14 bode 1 písm. a) a článku 14 bode 2 písm. b) nariadenia č. 1408/71, ako aj článku 12 ods. 1 a článku 13 ods. 1 nariadenia č. 883/2014, uľahčenie slobodného pohybu pracovníkov a slobody poskytovania služieb (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. februára 2018, Altun a i., C-359/16, EU:C:2018:63, bod 35 a citovanú judikatúru).

38 Tieto potvrdenia zodpovedajú vzorovému tlačivu vydanému v súlade s hlavou III nariadenia č. 574/72 alebo hlavou II nariadenia č. 987/2009 inštitúciou určenou príslušným orgánom členského štátu, ktorého právne predpisy v oblasti sociálneho zabezpečenia sú uplatniteľné, na účely „potvrdenia“ najmä podľa znenia článku 11 ods. 1 písm. a), článku 12a bodu 2 písm. a) a článku 12a bodu 4 písm. a) nariadenia č. 574/72 a článku 19 ods. 2 nariadenia č. 987/2009, že pracovníci nachádzajúci sa v jednej zo situácií uvedených v niektorých ustanoveniach hlavy II nariadení č. 1408/71 a 987/2009 podliehajú právnej úprave tohto členského štátu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 9. septembra 2015, X a van Dijk, C-72/14 a C-197/14, EU:C:2015:564, bod 38).

39 Vzhľadom na zásadu, podľa ktorej pracovníci majú byť poistení len v jednom systéme sociálneho zabezpečenia, majú tieto potvrdenia nevyhnutne za následok, že systém sociálneho zabezpečenia iného členského štátu sa nemôže uplatniť (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. februára 2018, Altun a i., C-359/16, EU:C:2018:63, bod 36 a citovanú judikatúru).

40 Podľa zásady lojálnej spolupráce uvedenej v článku 4 ods. 3 ZEÚ, ktorá zahŕňa aj zásadu vzájomnej dôvery, v rozsahu, v akom potvrdenia E 101 a A 1 zakladajú domnienku zákonnosti poistenia dotknutého pracovníka v systéme sociálneho zabezpečenia členského štátu, ktorého príslušná inštitúcia vydala tieto potvrdenia, sú v zásade záväzné pre príslušnú inštitúciu a súdy členského štátu, v ktorom tento pracovník vykonáva prácu (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 6. februára 2018, Altun a i., C-359/16, EU:C:2018:63, body 37 až 40, a zo 6. septembra 2018, Alpenrind a i., C-527/16, EU:C:2018:669, bod 47).

41 Preto pokiaľ nie sú uvedené potvrdenia zrušené alebo vyhlásené za neplatné, príslušná inštitúcia členského štátu, v ktorom pracovník vykonáva prácu, musí brať do úvahy skutočnosť, že na tohto pracovníka sa už vzťahuje právna úprava sociálneho zabezpečenia členského štátu, ktorého príslušná inštitúcia tieto potvrdenia vydala, a v dôsledku toho nemôže podriadiť tohto zamestnanca svojmu systému sociálneho zabezpečenia (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. februára 2018, Altun a i., C-359/16, EU:C:2018:63, bod 41 a citovanú judikatúru).

42 Podľa judikatúry Súdneho dvora je to tak aj v prípade, ak sa konštatuje, že podmienky činnosti dotknutého pracovníka zjavne nepatria do vecnej pôsobnosti hlavy II nariadení č. 1408/71 a 883/2004 (pozri v tomto zmysle rozsudok z 27. apríla 2017, A-Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, bod 61).

43 Ako správne uvádza vnútroštátny súd, súd hostiteľského členského štátu môže nezohľadniť potvrdenie E 101 len vtedy, ak sú splnené dve kumulatívne podmienky, a to na jednej strane, ak sa príslušná inštitúcia tohto členského štátu urýchlene obrátila na inštitúciu, ktorá tieto potvrdenia vydala, so žiadosťou o preskúmanie dôvodnosti vystavenia týchto potvrdení, tá však toto preskúmanie z hľadiska skutočností, ktoré jej oznámila uvedená inštitúcia, neuskutočnila a v primeranej lehote nezaujala stanovisko k tejto žiadosti, tým, že by prípadne uvedené potvrdenia vyhlásila za neplatné alebo zrušila, a na druhej strane, na základe týchto skutočností môže súd pri zachovaní záruk vyplývajúcich z práva na spravodlivé súdne konanie konštatovať, že predmetné potvrdenia boli získané alebo použité podvodným spôsobom (rozsudok z 2. apríla 2020, CRPNPAC a Vueling Airlines, C-370/15 a C-37/18, EU:C:2020:260, bod 78).

44 Z toho však vyplýva, že hoci potvrdenia E 101 a A 1 majú záväzné účinky, obmedzujú sa len na povinnosti uložené vnútroštátnymi právnymi úpravami v oblasti sociálneho zabezpečenia, na ktoré sa vzťahuje koordinácia vykonaná nariadeniami č. 1408/741 a 883/2004 (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 4. októbra 1991, De Paep, C-196/90, EU:C:1991:381, bod 12, a z 9. septembra 2015, X a van Dijk, C-72/14 a C-197/14, EU:C:2015:564, bod 39).

45 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa článku 1 písm. j) nariadenia č. 1408/71 a článku 1 písm. l) nariadenia č. 883/2004 sa pojem „právne predpisy“ na účely uplatnenia týchto nariadení vzťahuje na právo členských štátov týkajúce sa častí a systémov sociálneho zabezpečenia vymenovaných v článku 4 ods. 1 a 2 nariadenia č. 1409/71 a článku 3 ods. 1 nariadenia č. 883/2004.

46 Okrem toho z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že určujúci prvok na účely uplatnenia týchto nariadení spočíva v priamej a dostatočne relevantnej súvislosti, ktorú musí určitá dávka vykazovať s vnútroštátnymi právnymi úpravami, ktoré upravujú tieto časti a systémy sociálneho zabezpečenia (pozri v tomto zmysle rozsudky z 26. februára 2015, de Ruyter, C-623/13, EU:C:2015:123, bod 23, a z 23. januára 2019, Zyla, C-272/17, EU:C:2019:49, bod 30).

47 Z toho vyplýva, že potvrdenia E 101 a A 1 vydané príslušnou inštitúciou členského štátu sú záväzné pre príslušnú inštitúciu a súdy hostiteľského členského štátu len v tom, že potvrdzujú, že dotknutý zamestnanec podlieha v oblasti sociálneho zabezpečenia právnym predpisom prvého členského štátu v súvislosti s poskytovaním dávok priamo súvisiacich s jednou z častí a s jedným zo systémov vymenovaných v článku 4 ods. 1 a 2 nariadenia č. 1408/71, ako aj článku 3 ods. 1 nariadenia č. 883/2004.

48 Tieto potvrdenia preto nemajú záväzný účinok vo vzťahu k povinnostiam uloženým vnútroštátnym právom v iných oblastiach ako v oblasti sociálneho zabezpečenia v zmysle týchto opatrení, ako sú okrem iného povinnosti týkajúce sa pracovného pomeru medzi zamestnávateľmi a zamestnancami, najmä podmienky zamestnávania a pracovné podmienky týchto zamestnancov (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 4. októbra 1991, De Paep, C-196/90, EU:C:1991:381, bod 13).

49 Pokiaľ ide o povahu a dosah prihlásenia pred prijatím do zamestnania stanoveného v Zákonníku práce, ktorého požiadavka je zo strany francúzskych orgánov kľúčová v spore vo veci samej, treba uviesť, že podľa žalobkýň vo veci samej cieľom tohto prihlásenia, hoci je formálne stanovené uvedeným zákonníkom, je overiť, či je pracovník poistený v niektorej z častí systému sociálneho zabezpečenia a v dôsledku toho zabezpečiť platenie príspevkov na sociálne zabezpečenie vo Francúzsku. Uvedené prihlásenie by totiž mal zamestnávateľ vykonať pred orgánmi sociálneho zabezpečenia a predstavovalo by pre ne prostriedok na overenie dodržiavania vnútroštátnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia na účely boja proti nelegálnej práci.

50 Francúzska vláda naproti tomu vysvetľuje, že prihlásenie pred prijatím do zamestnania predstavuje mechanizmus administratívneho zjednodušenia, ktorý zamestnávateľovi umožňuje jediným krokom súčasne splniť niekoľkých formalít, z ktorých niektoré sa síce týkajú sociálneho zabezpečenia, ale nijako nemajú za následok účasť na francúzskom systéme sociálneho zabezpečenia. Toto prihlásenie tým, že poskytuje príslušným orgánom všetky potrebné informácie týkajúce sa budúceho zmluvného vzťahu medzi zamestnávateľom a dotknutým zamestnancom, najmä umožňuje zabezpečiť dodržiavanie podmienok zamestnávania a pracovných podmienok stanovených vnútroštátnymi predpismi v oblasti pracovného práva, ak pracovník nie je, ako vo veci samej, vyslaný v zmysle týchto pravidiel, ale je zamestnaný ako zamestnanec vo Francúzsku. Prejednávaný spor sa teda netýka platenia príspevkov na sociálne zabezpečenie v tomto členskom štáte, ale týka sa toho, či žalobkyne vo veci samej dodržali všetky francúzske pracovnoprávne predpisy.

51 Treba totiž pripomenúť, že článok 267 ZFEÚ neumožňuje Súdnemu dvoru uplatniť právne normy Únie na konkrétny prípad, ale umožňuje mu sa vyjadriť len k výkladu Zmlúv a aktov prijatých inštitúciami Únie [pozri okrem iného rozsudok z 19. novembra 2019, A. K. a i. (Nezávislosť disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu), C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, bod 132 a citovanú judikatúru].

52 Súdnemu dvoru teda neprináleží zisťovať skutkové okolnosti sporu vo veci samej a vyvodiť z toho dôsledky pre rozhodnutie, ktoré má vydať vnútroštátny súd, ani vykladať dotknuté vnútroštátne právne alebo správne predpisy (pozri v tomto zmysle rozsudok zo16. októbra 2019, Glencore Agriculture Hungary, C-189/18, EU:C:2019:861, bod 30).

53 V dôsledku toho prináleží vnútroštátnemu súdu, aby určil, či povinnosť prihlásenia pred prijatím do zamestnania stanovená v Zákonníku práce má jediný cieľ, a to zabezpečiť účasť dotknutých pracovníkov v niektorej z časti systému sociálneho zabezpečenia, a teda zabezpečiť len dodržiavanie právnych predpisov v danej oblasti, pričom v takom prípade by potvrdenia E 101 a A 1 vydané vydávajúcou inštitúciou v zásade bránili takejto povinnosti, alebo prípadne, či táto povinnosť môže mať za následok hoci len čiastočne, účinnosť kontrol vykonávaných príslušnými vnútroštátnymi orgánmi s cieľom zaručiť dodržiavanie podmienok zamestnávania a pracovných podmienok uložených pracovným právom, pričom v takom prípade by tieto potvrdenia nemali vplyv na uvedenú povinnosť vzhľadom na to, že táto povinnosť nemôže v žiadnom prípade viesť k vzniku účasti dotknutých zamestnancov v niektorej z častí systému sociálneho zabezpečenia.

54 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že článok 11 ods. 1 písm. a), článok 12a bod 2 písm. a) a článok 12a bod 4 písm. a) nariadenia č. 574/72, ako aj článok 19 ods. 2 nariadenia č. 987/2009 sa majú vykladať v tom zmysle, že potvrdenie E 101 vydané príslušnou inštitúciou členského štátu na základe článku 14 bodu 1 písm. a) alebo článku 14 bodu 2 písm. b) nariadenia č. 1408/71 pre zamestnancov vykonávajúcich svoje činnosti na území iného členského štátu

a potvrdenie A 1 vydané takým zamestnancom touto inštitúciou na základe článku 12 ods. 1 alebo článku 13 ods. 1 nariadenia č. 883/2004 sú pre súdy tohto posledného uvedeného členského štátu záväzné len v oblasti sociálneho zabezpečenia.

O trovách

55 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (piata komora) rozhodol takto:

Článok 11 ods. 1 písm. a), článok 12a bod 2 písm. a) a článok 12a bod 4 písm. a) nariadenia Rady (EHS) č. 574/72 z 21. marca 1972, ktorým sa stanovuje postup pri vykonávaní nariadenia (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení zmenenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996, zmeneným nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 647/2005 z 13. apríla 2005, a článok 19 ods. 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, sa majú vykladať v tom zmysle, že potvrdenie E 101 vydané príslušnou inštitúciou členského štátu na základe článku 14 bodu 1 písm. a) alebo článku 14 bodu 2 písm. b) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení zmenenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996, zmeneným nariadením Rady (ES) č. 1606/98 z 29. júna 1998, pre zamestnancov vykonávajúcich svoje činnosti na území iného členského štátu a potvrdenie A 1 vydané takým zamestnancom touto inštitúciou na základe článku 12 ods. 1 alebo článku 13 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, ktoré bolo zmenené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 465/2012 z 22. mája 2012, sú pre súdy tohto posledného uvedeného členského štátu záväzné len v oblasti sociálneho zabezpečenia.

Podpisy